

Lzecher Nishmat Avi Mori Vrabi Avraham Ben Efraim Rich zll”hh

Adoption – Hashkafic Implications / Halachic Issues

1. **ADOPTIO** adoption. **ROMAN**. The Roman relation of parent and child arose either from a lawful marriage or from adoption. Adoption, in its specific sense, was the ceremony by which a person who was in the power of his parent (in potestate parentum), whether child or grandchild, male or female, was transferred to the power of the person adopting him. It was effected under the authority of a magistrate. The person to be adopted was mancipated [MANCIPATIO] by his natural father before the competent authority.

The effect of adoption, as already stated, was to create the legal relation of father and son, just as if the adopted son were born of the blood of the adoptive father in lawful marriage.

A Dictionary of Greek and Roman Antiquities, John Murray, London, 1875.

Babylonian Law--The Code of Hammurabi.

Adoption was very common, especially where the father (or mother) was childless or had seen all his children grow up and marry away. **The child was then adopted to care for the parents' old age. This was done by contract,** which usually specified what the parent had to leave and what maintenance was expected. The real children, if any, were usually consenting parties to an arrangement which cut off their expectations. They even, in some cases, found the estate for the adopted child who was to relieve them of a care. Slaves were often adopted and if they proved unfilial were reduced to slavery again.

A craftsman often adopted a son to learn the craft. He profited by the son's labour. If he failed to teach his son the craft, that son could prosecute him and get the contract annulled.

Adoption had to be with consent of the real parents, who usually executed a deed making over the child, who thus ceased to have any claim upon them. But vestals, hierodules, certain palace officials and slaves had no rights over their children and could raise no obstacle. Foundlings and illegitimate children had no parents to object. If the adopted child discovered his true parents and wanted to return to them, his eye or tongue was torn out. An adopted child was a full heir, the contract might even assign him the position of eldest son. Usually he was residuary legatee.

UNIFORM ADOPTION ACT (1994)

SECTION 1-104. LEGAL RELATIONSHIP BETWEEN ADOPTEE AND ADOPTIVE PARENT AFTER ADOPTION. After a decree of adoption becomes final, each adoptive parent and the adoptee have the legal relationship of parent and child and have all the rights and duties of that relationship.

Comment

Sections 1-104 through 1-106 state the most generally accepted legal consequences of adoption: (1) the adoptee becomes in all respects the child of the new adoptive parents; (2) except for the circumstances referred to in Section 1-105, any rights and duties of the adoptee's former parents (i.e., former adoptive or presumed parents as well as birth parents) which have not previously been terminated - are terminated; and (3) the adoptee retains any right or benefit acquired before the decree of adoption becomes final. See Section 3-706 to determine when the decree becomes final.

2תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יט עמוד ב

ורבי יהושע בן קרחה נמי, הכתיב את חמשת בני מיכל בת שאול. אמר לך רבי יהושע: וכי מיכל ילדה? והלא מירב ילדה! מירב ילדה ומיכל גידלה, לפיכך נקראו על שמה. **ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.**

Snip

רבי יוחנן אמר: מהכא +דברי הימים א' ד'+ ואשתו היהודית ילדה את ירד אביגדור וגו', ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד. מרד זה כלב, ולמה נקרא שמו מרד - שמרד בעצת מרגלים. וכי בתיה ילדה? והלא יוכבד ילדה, אלא: יוכבד ילדה ובתיה גידלה, לפיכך נקרא על שמה. רבי אלעזר אמר מהכא +תהלים ע"ז+ גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה. וכי יוסף ילד? והלא יעקב ילד. אלא, יעקב ילד ויוסף כילכל, **לפיכך נקראו על שמו.** אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: **כל המלמד בן חברו תורה - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו,** שנאמר +במדבר ג'+ ואלה תולדת אהרן ומשה, וכתוב ואלה שמות בני אהרן, לומר לך: אהרן ילד ומשה לימד, לפיכך נקראו על שמו

3תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נ עמוד א

. +תהלים ק"ו+ אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת - **וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת?** דרשו רבותינו שביבנה, ואמרי לה רבי אליעזר: זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים. רבי שמואל בר נחמני אמר: זה **המגדל יתום** ויתומה בתוך ביתו ומשיאן.

4ספר אורחות צדיקים שער הרחמים ד"ה ויש כמה

ואם ימנע שבט מוסר מבנו, כי יכמרו רחמיו עליו להכותו, ומניחו לילך בשרירות לבו הרע, הנה זו הרחמנות טורדת ומאבדת את הבן מחיי העולם הבא. **ואף המגדל יתום, שנאמר עליו (שמות כב כא): "כל אלמנה ויתום לא תענון", מצוה להלקותו בכדי ליישרו לדרך ישרה.** אף על פי כן צריך לנהל את היתום ברחמים יותר משאר כל אדם, אך לא יניחאו לילך בשרירות לב

5קיצור שולחן ערוך סימן כו

סעיף יא

אורח בתוך השנה, יש לו קדיש א' בתוך אבלים תושבים, בתוך השנה.

סעיף יב

. **המגדל יתום בביתו אפילו בשכר,** אם אין לו לא אב ולא אם, יש לו כאן דין תושב, אבל אם יש לו אב snip או אם במקום אחר, אפילו מגדלו בתורת צדקה, יש לו דין אורח.

6ש"ת שאילת יעבץ חלק א סימן קסה

המגדל יתום בביתו. גם יש לו בנים. ונדר מבנים סתם אם היתום בכלל.

תשובה מדקמיבעיא לך בשיש לו בנים, משמע דבדלית ליה פשיטא לך דנאסר. ומילתא דפשיטא לך אכתי מספקא לי. דאע"ג דלענין שכר מצוה אמרו המגדל יתום כאילו ילדו מ"מ לענין דינא דנדרים לא שמעינן ולכאור' לא עדיף מבני בנים דחשובין כבנים, בכמה מקומות במקרא. ואפ"ה לענין נדרים (וכן במתנה) אינן בכלל דבנדרים הלך אחר לשון ב"א =בני אדם=. ולשון תורה לחוד אפ"ה מספיקא לא נפקא דאיברא איכא למימר דעדיף אם מגדלו לש"ש =לשם שמים= שהרי הוא ודאי כאילו ילדו ולא ביתום בלבד אלא אפי' יש לו אב ואם. ומתגדל אצל אחד לשם מצוה. אם הלה אין לו בנים ומגדלו לזה להיות לו לבן ליורשו וזה קוראו אב והוא קורא לו בני. גם בזה אני מסופק וקרובני לומר שנאסרים זה בזה כשנדר זה מאביו והוא מבנו שזה נחשב אצלו כאילו ילדו ממש והרי זה דרך לשון ב"א ג"

7. Shalom,

In a world where there was no shortage of Jewish orphans from good families, my grandfather z"l recommended a couple raising such an orphan

and letting him know who his parents were when he grew older or, better yet, from the start calling themselves "aunt" and "uncle" rather than "mother" and "father." He strongly disapproved of adopting non-Jewish children. See Teshuvot Ivra (Kitvei hGri"a Henkin vol. 2) no. 72 (2).

From the fragment of the discussion attached to your e-mail message, there seems to be a confusion between "mitzva" as a specific commandment

and as an amorously praiseworthy act. In any case, in my opinion bet din

is under no obligation to convert anyone except in the case of a non-Jew

who persistently seeks to convert, which doesn't apply to children..

But

bet din can convert non-Jewish foundling children if it wants to. See Bnei

Banim II no. 36, which I wrote in reply to one rabbi's proposal to get around the problem of whether or not zechut hi lo in order to carry out mass conversion of non-Jewish adopted children in non-religious homes .

With Torah blessings,
Yehuda-Herzl Henkin

8רש"י מסכת בבא מציעא דף לט עמוד א

אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן - אין בית דין טורחין לבקש אפוטרופוס לאנשים גדולים שנתמלא זקנם, לפי שלא ימצאוהו, דבשלמא ליתמי - איכא דשמע להו והוי אפוטרופוס לדבר מצוה, אבל לדיקנני לא שמעי להו.

9תלמוד בבלי מסכת גיטין דף לז עמוד א

וכן תני רמי בר חמא: יתומין אין צריכין פרוסבול, דר"ג ובית דינו אביהן של יתומין

9aרש"י מסכת גיטין דף לז עמוד א

ר"ג ובית דינו - כלומר נשיאי ישראל שבכל דור ודור.

10ש"ת הרא"ש כלל פה סימן ה

דדוקא דיינין שממונין בכל עיר ועיר, או גדולי הדור, שהן אביהם של יתומים, יש להם למנות אפטרופוס ליתום

11 שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ז

מושיבין מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר. וכל עיר שאין בה מלמד תינוקות, מחרימין אנשי העיר עד שיושיבו מלמד תינוקות. ואם לא הושיבו, מחריבין העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. ז (ועיין בחושן המשפט קס"ג סעיף ג).

12 שו"ת הרמ"א סימן קיח

נתבקשתי מהזקן מוכה אלהים ומעונה הניכר בשערים כמר אשר הנקרא אנשיל טייזינגר + עיין לעיל סי' קה הערה ה'+, לחוות לו דעתי אם אפשר שבן בתו יוכל לומר לו קדיש אחרי מותו, מאחר שהוא גדלו בביתו והשכיר לו רבי והביאו לחיי עוה"ב. ואמרתיו לו כן, וביקש ממני להורות לו בכתב כדי שיהיה לבן בתו לראיה בכל מקום אשר ילך.

Snip

שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד אבי אביו, וכן כתב רש"י פרשת ויגש + בראשית מו, א. + ומדקאמר יותר מבכבוד אבי אביו משמע דחייב בכבודו, דבלאו הכי לא שייך למימר יותר והוי להו למימר חייב בכבוד אביו ולא בכבוד אבי אביו, והוא מבואר נגלה שלא כדברי מהרי"ק.

כ"ש דכמר אשר הנ"ל גדל היתום תוך ביתו, ואמרו במסכת סנהדרין פרק כהן גדול + יט, ב עי' ג"כ מגילה יג, א: כל המגדל יתום בתוך ביתו כאילו ילדו, ולמדו שם מפסוקים הרבה. וכ"ש שהביאו לחיי עוה"ב ששכר לו רבי ללמדו, ואמרו + עיין רמב"ם פ"ה מהלכות תלמוד תורה הלכה א + דכבוד רבו הוא קודם לכבוד אביו, שזה מביאו לחיי עוה"ז וזה מביאו לחעה"ב +

13 שו"ת חתם סופר חלק א (או"ח) סימן קסד

שלום וכ"ט להרב הותיק המופלא כבוד מו"ה יעקב בער נ"י אב"ד דק"ק טיסאבוי יע"א:

מ"ש ע"ד מי שגידל יתום ומת והיתום רוצה לומר קדיש עבורו ולא הניחוהו האבלים, לע"ד הזדין עם האבלים
Snip

ובנידון שלפנינו, אע"ג שהמגדל יתום יש לו מצוה רבה ומעלה עליו כאלו ילדו [מגילה י"ג ע"א
snip

[מ"מ היתום אינו במצות עשה לכבדו כמבואר להדיא בסוטה מ"ט ע"א וברש"י ד"ה איטפיל בי' וכו', ואפילו יהיה עליו קצת מצות כיבוד ויהי' מחוייב להשתדל לומר קדיש עבור רבו אם לא היה לו בנים, אבל אין האבלים מחוייבים להנתיח לו מקדישים שלהם,

14 שו"ת אבני האפוד סימן יז

. משא"כ איש זר דעלמא הגם שהוא גדלו בביתו והאכילו והשקהו ואז"ל כל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעה"כ = מעלה עליו הכתוב = כאילו ילדו מ"מ לא מצינו שיקרא בנו לקס"ת = לקראו ספר תורה = וכיוצא שיקראוהו בשם בן פ'. וע' לה' קהלת יעקב בקונט' לשון בנ"א אות ע"ג שכתב משם ה' בני אהרן סוס"י פ"ה שכתב דאין קורין בן רק למי שהוא בנו ממש עי"ד.

15 שו"ת חלקת יעקב הערות לאה"ע סימן יח הערה א

אבל פשיטא שזה היתום לכתחילה, ובפרט לענין גיטין וקידושין, צריך להיתקרא בשם אביו הטבעי, מפני חשש יוחסין שלא ישתקע שם יחוסו הטבעי

16 שו"ת ציץ אליעזר חלק ד סימן כב

ונלפענ"ד להביא הוכחה חותכת דמהא דאמרינן לענין גודל השכר דמעלה עליו הכתוב כאילו ילדו אין ראה שנלמד מזה שיכול לכתוב עליו בשטרות בנו סתם, משום דהגע בעצמך הרי בסנהדרין (ד' י"ט ע"ב) אמרינן נמי דכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. הכי נאמר גם במלמד בן חבירו תורה שיכול לכתוב עליו משום כך בשטרות בשם בני סתם וכן להיפך בשם אבי סתם
snip

יוצא לנו מהנתבאר: (א) אם אין בנים למאמץ לישנא מעליא הוא לכנות את המאומץ כבנו של המאמץ בשטרות ובמסמכים.

(ב) אם יש בנים למאמץ לדעת האו"ת והנתיבות לישנא מעליא הוא, ולדעת הכנה"ג היעב"ץ והחתם סופר לאו לישנא מעליא הוא.

snip

(ד) כשיש למאמץ בן ששמו כשם המאומץ אליבא דכו"ע אין לכנות את המאומץ בשטרות ובמסמכים בשם בנו.

(ה) כשיש למאומץ הורים בחיים אין למאומץ לכנות את מאמצו לכתחילה בשטרות ובמסמכים בשם אבי סתם, ובדיעבד הדבר טעון הכרעה לפי ראות עיניי הדיין בהתאם למסיבות. ואסיים בזה בברכה ובהוקרה. בכל הכבוד אליעזר יהודא וולדינברג.

17 שו"ת ציץ אליעזר חלק יח סימן עג

(ח) ומדי דברי מדין יתום ויתומה, ומדין של "כאילו" אזכיר מה שנשאלתי זה כמה לענין קיום מצות פו"ר, והוא, דמכיון שחז"ל אומרים שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב "כאילו" ילדו (מגילה ד' י"ג ע"א וסנהדרין ד' י"ט ע"ב) אם כן, האם יוכלו לקיים מצות פו"ר עי"ז שאדם יגדל בתוך ביתו יתום ויתומה?

והשבתי שכבר ישב על מדוכה זאת הגרש"ק ז"ל בהגותיו לשו"ע אה"ע סימן א' סעי' א', דכותב וז"ל: נסתפקתי במי שגידל יתום ויתומה בתוך ביתו אם נחשב זה קיום פו"ר כיון דאחז"ל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו כאלו ילדו א"כ יש לומר דהוי נמי כאילו קיים פ"ו, או עכ"פ אינו דומה לולד ממש ולא קיים בזה פ"ו.

ורוצה לומר דזה תלוי בפלוגת הדרישה עם הט"ז ביו"ד סימן רמ"ב, דדעת הדרישה דכל מקום דנאמר כאילו אין המוקש שוה אל מי שמקיש לו, והט"ז חולק דהוא שוה ממש, ולכך ה"נ להדרישה כיון דאינו לידה ממש ואינו יוצא בה ידי פ"ו, אבל להט"ז שהוא שוה ממש אז יוצא בה ידי פ"ו.

19 שולחן ערוך יורה דעה סימן רמב סעיף א

חייב אדם (א) בכבוד רבו ויראתו יותר ממשל אביו. הגה: א אביו שהוא רבו מובהק, קורא אותו בדברו: רבי, אבל ברבו שאינו מובהק, קורא אותו: אבא. (סברת הרב ממשמעות הטור ומש"ס ר"פ הזהב).

20 תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מג עמוד ב

. אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב: חורגתא הגדילה בין האחין - אסורה לינשא לאחין, דמתחזיא כי אחתייהו. ולא היא, קלא אית ליה למילתא.

20a רש"י מסכת סוטה דף מג עמוד ב

חורגתא - בת אשתו.
שגדלה בין האחין - בני הבעל מאשה אחרת.
דמתחזיא כי אחתייהו - מי שאינו מכיר בה ורואה אותה שגדלה אצלו כסבור שהיא אחותו ואומר שנושא אחותו.

21 שו"ת אגרות משה חלק אה"ע ד סימן סד

ב. אם היתר יחוד דאב עם בתו שייך במגדל יתום או יתומה בביתו.

במי שמגדל יתום או יתומה שאשכחן שהוא מצוה גדולה, וכן מה שהרבה אינשי שלא זכו לבנים משיגים בן ובת ומגדלים אותם באופן שלא ידעו כלל הרבה שנים עד שייגדלו שאינם אביהם ואמם ממש, **ויש שאין רוצים לגלות להם כלל אבל זה הוא דבר אסור דהא אפשר שישאו קרוביהם האסורות**

snip

, אבל אם כוונתם הוא לגלות כשיגדלו ליכא איסור זה אבל יש להם לגלות כל מה שיודעין גם שם אמר והיכן היא נמצאת ואם יודעין שם האב יש להם לגלות,

snip

, עכ"פ כשעושיין כדין ודאי צריך לדון בדבר היחוד אף שנקל בזו מפני הסתם והצורך גם עד בת ח' וט' הא מגדלין אותן כל השנים כמו בן ובת ממש, והיחוד הוא יותר מוקשה מהחיבוק ונישוק דאין זה דרך תאוה וחיבת ביאה אלא דרך חיבוק ונישוק לבניו ובנותיו שלא נאסר כדאיתא בש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י ומשמע שם דליכא איסורא כלל, ומשמע מסוטה סוף דף מ"ג מהא דא"ר יצחק א"ר יוחנן משום ראב"י חורגתא הגדילה בין האחין אסור לינשא לאחין דמתחזיא כי אחתייהו, דלא היה היכר בהנהגת האב עם החורגתא מהנהגתו עם בתו, ואם לא היה נוגע בה ולא היה מתייחד עמה כמו עם בתו היה זה ניכר לעלמא דהא דוחק לומר דהוא דמתחזיא לאלו שרואין רק שהיא נמצאת שם בבית יאמרו שהיא בת להאב ואחות להאחין, וכי יסברו כן גם על משרתת שכורה כמה שנים אצלם שאסורה לינשא לאחין שא"כ משמע שהוא דוקא מחמת שמתנהג עמה כהנהגת האב עם בתו ממש ואם היה זהיר מלהתייחד עמה שלא כהנהגת כו"ע עם בתם היה זה היכר גדול שאינה אחותם ולא היה שייך לאסור, והגמ' דמסיק דאין הלכה כן הוא משום דקלא אית לה למלתא הוא מידיעת בני העיר שבשעה שנשא את אשתו זו היה לה בת שקבל עליו לזונה ולפרנסה ולהשיאה כמו לבתו שמהם ידעו אף האינשי הנולדים והבאים אח"כ להעיר, אבל גם הם סברי שהנהגת האב עם החורגתא היתה כהנהגתו עם בתו ממש, ודוחק לומר דאיירי באיש עברייני לאיסור יחוד, ולכאורה הא תמוה זה. וצריך לומר דיירא מאשתו שתהא חושדתו שבחזרתה תחקור ותדרוש לבתה ולהיתומה ויגלו לה שלכן מאלו שנמצאין בבית תדיר עמו ועם אשתו אין לאסור אף אם נזדמן איזה זמן קצר שלא היתה אשתו ונשאר הוא לבדו עם בתה ועם היתומה שמגדלין וכן להיפוך אם היא נשארה זמן קצר עם בנו ועם יתום שמגדלין. ואם מתה אשתו בעצם יש לו ליהדר שלא יתייחד עם בתה ועם היתומה שמגדלין, ומה שיש שאין נזהרין אולי סומכין מפני הדחק ע"ז שכיון שמגדל אותה כבתו לא ירצה לקלקלה מצד שרוצה בטובתה, וכן כשהוא מת ונשאר בנו מאשה אחרת אצלה לא תתפתה לו כיון שרוצה בטובתו, אבל ודאי אין לסמוך ע"ז וצריכין ליהדר שלא להתייחד עם אלו שמגדלין כשמת אחד מהם.

22 שו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ - קונ' איסורי יחוד פרק כא

פרק כא יחוד עם בן או עם בת מאומצים.

(א) נשאלתי מת"ח גדול אחד אם יש היתר לאשה המגדלת ומאמצת לה בן לדור עמו גם בגדלותו מעת שימלאו לו תשע שנים ויום אחד, אותו הדבר בלהיפך אם מותר לאיש המגדל לו בת לדור ולהתייחד עמה גם מעת מלאות לה ג' שנים ויום אחד, והבעיה היא רצינית לאור המצב כיום שרבים המה המאמצים להם בגלל סיבות שונות בן או בת מיום שנולדו או קרוב לזה, דקשה מאד להיזהר מזה גם בזוג נשואים שהבעל לא יעדר תמיד מהבית או מהעיר וכן האשה, ועפ"י רוב הרי המאומצים לא יודעים שהיא לא אמו והוא לא אביו ונזהרים מלגלות להם זאת עד שיגדלו וא"כ הרי בודאי שא"א להיזהר מיחוד אתם דתיכף ירגישו מזה. וכמו"כ מה יעשה האיש במקרה שמתאלמן מאשתו וכן האשה במקרה שנתאלמנה מבעלה האם יש לגזור עליהם להפרד מהבן או

הבת שאימצו להם והתקשרו אתם בקשרים נפשיים אמיצים? ואותה הבעיה ישנה גם לענין חיבוק ונישוק אתם מתוך יחס אבהותי ואמהותי.

והנה לכאורה פשוט הדבר דאין כל מקום להתיר
snip

(ב) אבל לאחר העיון נלפענ"ד להציע כמה צדדי היתר שלא להצריכם לפרוש זמ"ז היכא שלקחו אותם מתחילה לאימוץ בהיתר כשהיו עוד למטה מגיל שהיחוד אסור עמהם.

בראשונה נתעוררתי על צידוד היתר בזה בראותי בדברי הלבוש באה"ע סי' כ"ב סעי' א' שבכח תורתו כי רב מסביר טעם מדידה על היתר היחוד של בן עם אמו וה"ה האב עם בתו והוא מפני שאין דרכה לבא עמו לידי הרגל עבירה וה"ה האב עם בתו, ונראה לכאורה ברור כוונת הסברו בזה, דבהיות שמגדלת אותו ביחסי אם ובן וה"ה האב את בתו א"כ זהו גופא החייץ והמחיצה המבדלת ביניהם, וזהו המשריש בלבותם ההרחקה שלא יבואו לידי הרגל עבירה, והאין דרכה לבא עמו לידי הרגל עבירה נובע מכח זה שיחסי הטיפוח הוגדרו ביחסים של אם ובן וה"ה אותו הדבר באב עם בתו.

וא"כ לפי"ז י"ל אותו הדבר ואותו הטעם גם בבן ובת מאומצים דמכיון שהושרש בלבותם מאז קטנותם שהיא לו כאם והוא לה כבן וכן באיש הוא לה לאב והיא לו כבת, וביחסי טיפוח כאלה גדלו אצלם אזי מכח הרגשה זאת תו אין דרכה של האשה לבא עמו לידי הרגל עבירה, וכן אותו הדבר גבי איש דתו אין דרכו לבא עמה לידי הרגל עבירה. וממילא יש מקום להתיר לפי"ז גם החיבוק והנישוק הבא ונובע מיחס וחיבה אבהותי ואמהותי. דלאו קירבה כזאת הוא דקאסרה תורה.

snip

(ח) כתבתי בצידוד צדדי היתר הנ"ל הגם שנדמה שנכנסים לכאורה בפירצות דחוקות, בכדי ללמד זכות על ישראל, ובראותנו שגם גדולים וטובים לא נזהרים בזה, ובכדי לא לסגור הדרך לפני ילדים אומללים שלא יהא להם דורש ומבקש מבתים שיחנכו אותם שם על ברכי התורה והמסורה. וזאת מיהת לדעת שזה אסור בודאי לקחת לכתחילה לאמץ ילדים שהם כבר בגיל של איסור יחוד דהיינו בת מגיל ג' שנים ויום אחד ובן מגיל תשע שנים ויום אחד אם יודעים מראש שלא יוכלו להיזהר מלהתייחד עמם.

24 שו"ת חכם צבי סימן צג

נסתפקתי אדם הנוצר ע"י ספר יצירה כאותה שאמרו בסנהדרין רבא ברא גברא וכן העידו על זקני הגאון מוהר"ר אליהו אבדק"ק חעלם מי מצטרף לעשרה לדברים הצריכין עשרה כגון קדיש וקדושה מי אמרינן כיון דכתיב ונתקדשתי בתוך בני ישראל לא מיצטרף או דילמא כיון דקיי"ל בסנהדרין המגדל יתום בתוך ביתו מעה"כ כאילו ילדו מדכתיב חמשת בני מיכל כו' וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה אלא מירב ילדה ומיכל גדלה כו' ה"נ כיון שמעשה ידיהם של צדיקי' הוא הו"ל בכלל בני שמע"י של צדיקי' הן הן תולדותם ונ"ל דכיון דאשכחן לר' זירא דאמר מן חבריי' את תוב לעפרך הרי שהרגו ואי ס"ד שיש בו תועלת לצרפו לעשרה לכל דבר שבקדושה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם דאף שאין בו איסור שפיכת דמים דהכי דייק קרא (אף שיש בו דרשות אחרות) שופך דם האדם באדם דמו ישפך דוקא אדם הנוצר תוך אדם דהיינו עובר הנוצר במעי אמו הוא דחייב עליה משום שפכ"ד יצא ההוא גברא דברא רבא שלא נעשה במעי אשה מ"מ כיון שיש בו תועלת לא היה לו להעבירו מן העולם

25 תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יא עמוד א

גמ'. אמר רב הונא: גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין. מאי קמ"ל? דזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, תנינא: זכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו! מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניהא ליה, דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא ניהא ליה, קמ"ל דהני מילי גדול, דטעם טעם דאיסורא, אבל קטן - זכות הוא לו. לימא מסייע ליה: הגיורת, והשבויה, והשפחה, שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות

שלוש שנים ויום אחד; מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין! לא, **הכא במאי עסקינן** - בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו, דניחא להו במאי דעביד אבוהון. אמר רב יוסף: הגדילו - יכולין למחות. איתיביה אביי: הגיורת, והשבויה, והשפחה, שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד - כתובתן מאתים; ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות, יהבינן לה כתובה דאזלה ואכלה בגיורתה? לכי גדלה. לכי גדלה נמי ממחייא ונפקא! כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה, שוב אינה יכולה למחות.

25a רש"י מסכת כתובות דף יא עמוד א

(על דעת ב"ד) +מסורת הש"ס: [גר קטן] + - אם אין לו אב ואמו הביאתו להתגייר. מהו דתימא עובד כוכבים בהפקיירא ניחא ליה - וחוב הוא לו ואין אדם נעשה שליח לאדם לחובתו שלא בפניו כלומר שלא מדעתו וקטן לאו בר דיעה הוא. יכולין למחות - ולומר אי אפשרנו להיות גרים וחוזרין לסורן ואין לנו לענשן בב"ד ואפי' ידינו תקיפה ואם קדש אשה משמיחה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר

25b תוספות מסכת כתובות דף יא עמוד א

מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא - ותימה דהא זכייה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות

snip

ונראה לר"י דהכא נמי דזכין לו

snip

א"נ כיון דבהך זכייה נעשה ישראל הוה ליה כישראל גמור לעניין זכייה וא"ת היכי הוי גר מדרבנן ושרינן ליה בבת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום

25c חידושי הרשב"א מסכת כתובות דף יא עמוד א

אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד. פרש"י ז"ל שהביאתו אמו, ולא למימרא דבלאו הכי לא מטבילינן ליה אלא לומר דאין ב"ד מחזרין למול ולטבול את העכו"ם הקטנים [נ"א: הגרים] מעצמן

26 שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן קפז

בדין דגר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד

לכבוד ידידי היקר וכו' הי"ו, אחדשה"ט.

בהא סוגיא במה שאמרו גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד מה לעשות באותם שלוקחים להם ילד קטן לגדלו (אדאפטירען בלע"ז) והוא שלא מבני עמנו אם יכולים לגיירו מיד.

נראה דלכתחלה אין לגיירו עד שישגדל ויהי' לו דעת לבא לב"ד ולומר גיירוני

snip

ומיהו אומר אני למה לא יקחו ילד בן עמנו הקדושים וישגדלו ויהי' לו שכר של **המגדל יתום** בביתו ויהיו עניים בני ביתך ולא ילך אחרי העכו"ם והרבה יש לדבר מענין זה. דושה"ט בלב ונפש, מנשה הקט

27 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן קסא

בדבר אלו הלוקחים ילדים מנכרים לגדלם כבנים שקורין אדאפטירן /אימוץ/ כ' אייר תשי"ד. מע"כ ידידי הרב הנכבד מוהר"ר יצחק מאיעווסקי שליט"א.

בדבר אלו שלוקחים ילדים שנולדו מנכרים לגדלם כבנים שקורין אדאפטירן איך להתנהג. הנה צריכים גרות ובאשר הם קטנים צריך למולם ולהטבי' ע"ד ב"ד לכן צריך להכין ג' אנשים כשרים ואינם קרובים זה לזה שהם יהיו הב"ד לכיין שהמילה תהיה לגרות לזכותו. והמוהל צריך לברך למול את הגרים וברכת להכניסו אין לברך. ואח"כ מברך אחד על הכוס בנוסח זה בא"י אמ"ה אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי בא"י כורת הברית עיין ביו"ד סי' רס"ח סעי' ה' ובט"ז שם ס"ק י"ב וכן הוא בש"ך /יו"ד/ סי' רס"ז ס"ק כ"ג בסופו. וטוב יותר שלא לומר עתה שוב כלום ולא לקרא לו עתה שם כיון שעדין מחוסר טבילה אלא כשיגדל קצת עד שיהיה ראוי לטובלו שהוא כשיהיה ערך בן שתי שנים שאז יטבלוהו ג"כ במעמד ב"ד שהם ג' אנשים כשרים שיחדום לכך ויכונו להטבילו לזכותו לשם גרות ובמקוה כשרה ולעיין שלא יהיה דבר חוצץ בגופו ובשערו ויעשה גר, ואז יקראו לו שם ויברכוהו אז בנוסח זה או"א קיים את הילד הזה לישראל ויקראו שמו בישראל פב"פ על שם המגדלו, כי אף שבעצם היה צריך לומר בן אברהם אבינו אבל כיון שרוצה המגדלו שיקראו על שמו יכולין לעשות כן כי יכולין לקרא לאדם שהוא בן המגדל ואין לחוש לקלקול דשמה יקדש אחת מקרובי המגדל ואשתו ויאמרו שאין הקידושין תופסין משום שיאמרו שהוא בנם דלא שכיח שיקדשו בזמננו קרובות שאין קידושין תופסין. וגם הא' יהיו מוכרחין לגלות לו קודם שיעשה בן י"ג שנה שהוא בן נכרים שגירוהו דאל"כ יש לחוש שימחה כשיתודע אף כשיהיה בן עשרים ויותר ויתבטל הגרות ולכן יהיה אסור להשיאו אשה וממילא ידעו שאינן קרובות. וידלג מישמח האב עד צוה אותו אלקים ויאמר הודו לה' כי טוב כל"ח פלוני הקטן גדול יהיה ויכנס לתורה ולחופה ולמע"ט.

ואם יתביישו ולא ירצו שידחו קריאת השם עד אחר הטבילה יכולים לקרא לו שם גם תיכף אחר המילה אבל טוב לדלג תיבת לישראל אלא לומר קיים את הילד ויקראו שמו פב"פ וזה הקטן גדול יהיה ויכנס לטבילה לקדושת ישראל ולתורה ולחופה ולמע"ט. וכשיגדל קצת עד שיהיה ראוי לטובלו יטבלוהו במעמד ב"ד ועל דעתם לכוונת גרות לזכותו.

ואם היא ילדה אין לקרא לה שם עד שתגדל קצת שתהיה ראויה להטבילה ויטבלוהו במעמד ב"ד ועל דעתם לכוונת גרות לזכותה ואז יקראו לה שם תיכף אחר הטבילה ואין צורך לחכות על יום קריאה כי בשעת הטבילה עדיף. וג"כ יצטרכו לגלות לה קודם שתעשה גדולה שהוא שתהיה בת י"ב שנה שהיא בת נכרים מטעם דלעי

28 שות אגרות משה חלק יו"ד א סימן קסב

בענין אדאפטירן קינדער שעושיין במדינה זו כ"ג מנ"א תשי"ז. מע"כ ידידי הנכבד מר ר' ברוך שטערנפעלד שליט"א.

הנה בדבר ענין אדאפטירן קינדער כאופן שעושיין במדינה זו יש ענין שלא טוב בשל ילדי ישראל ולא טוב בשל ילדי נכרים ולא ראי זה כראי זה. דבשל ישראל צריך מתחלה לידע שאינו ממזר ולא שתוקי ולא אסופי שהוא לחקור שמה האם היא אשת איש שהלך בעלה ממנה בלא גט כשר וזינתה וילדה שהוא ממזר מספק דאם מנכרי אינו ממזר. ואף כשנדע שהאם היא פנויה יש לחוש שמה הבעל הוא בעל אחותה אם יש לה אחות נשואה או היה בן אחיה או בן אחותה אם יש לה קרובים כאלו שנגדלו כבר שראוין להוליד.

ואף כשנדע שהיא פנויה שאין לה אחות נשואה ולא בן אח ובן אחות גדולים שלכן הולד כשר ואף שהוא בן הנדה מותר לקהל וגם אם היא בת מותרת לכהונה, מ"מ יש לאסור כשלא ידעו מי הוא אביו ומי היא אמו כדי שלא יבא במשך הזמן כשיגדלו לישא אחיו ואחותו מאב או מאם כמפורש זה ביבמות דף ל"ז שאסור להשכיח שם האב וה"ה שאסור להשכיח שם האם שמה יבא מזה שישא אח את אחותו ובכאן איכא למיחש גם לשמה ישא את בתו ואת אמו. וצריך לכל הפחות שיהיה ידוע אצל אחד מי האב ומי האם כדי שכשיבואו לכלל נישואין ישאלו ממנו אם הם קרובים האסורין זה לזה. ורק אם כבר נשתקע שם האב והאם ששוב אינו מקלקל יותר אין לאסור דמה עליו לעשות ויהיו מותרין לישא ולהנשא משום דאזלינן בתר רובא. אבל אם עדין לא נשתקע ועל ידו ישתקע אסור מקרא דומלאה הארץ זמה.

וחסרון זה ליכא בשל נכרים דאין בהן ממזרות ולא איסור קרובות לכשיתגיירו. אבל מ"מ צריך להודיעו קודם בן י"ג לזכר וקודם בת י"ב לנקבה משום שרשאין אז למחות על הגרות ואז עדין הם תחת השפעת המגדלים אותם שיש לסמוך שלא ימחו עד אחר שיהיו בן י"ג ובת י"ב ואח"כ לא יוכלו שוב למחות. אבל כשלא יודיעו אותם הרי יוכלו למחות לעולם כל זמן שיתודעו. ולבד שמסתבר כן דפשוט שהא שאינה יכולה למחות אחר שגדלה שעה אחת שהוא משום דרוצית בזה וחזינן שהיה זכות
snip

ובעצם אני מסופק בלא הודיעו לו שאפשר שיתודע בגדלותו שאז יש לו כבר תאוות מרובות שאין לסמוך לומר שאנן סהדי שלא ימחה כשיתודע כמו שאנו אומרים בקטן שיתודע שתיכף כשנגדל שהוא רק בן י"ג ובת י"ב אין להם תאוות כ"כ והוי רובא דרובא שלא ימחו, שלכן אין חוששין לשמא ימחה ומברכין על הטבילה ודינו לכל דבר כישראל כדאיתא הטעם בכת"ס שם דכשלא יודיעו לו שיש לחוש שיתודע בגדלותו שיש לו כבר הרבה תאוות ונסינות אולי יש לחוש ואין להתירו בבת ישראל. ולומר שנסמוך שלא יתודע לעולם לא מסתבר כלל דהרבה אופנים מזדמן שמתודעים.

Snip

ובעצם יש עצה שלא יוכל למחות דהישראל יקנה בהמעות שנותן עבור הולד שיהיה לעבד ויחשוב בלבו שעיקר קנינו הוא ע"מ לשחררו ובלא זה לא היה קונהו ויהיה אז רשאי לשחררו ולא יעבור על העשה דלעולם בהם תעבודו ויהיה אחר השחרור בקדושת ודין ישראל כמו גר. וזה לא יוכל למחות. וממילא לא יהיו מחוייבים להודיע לו שהוא אינו אביו ואמו ולא שנוולד מנכרים והשחרור צריך לעשות בשטר ע"י אחד שיזכה עבורו בתורת זכיה וצריך לעשות השחרור אצל רב מובהק שידע איך לכתוב השטר שחרור כדין ולמוסרו כדין.

Snip

וצ"ע לדינא לכן אין לעשות זה אא"כ ידברו עם האב או עם האם שמתרצין למוכרו לעבדות.

Snip

ואם לעצתי תשמעו אין צריך להכניס זרע נכרים כי אין בזה שום צורך ותכלית ורק כשבא גם מעצמו להתגייר לשם שמים צריך לקבלו. ידידו, משה פיינשטיין

29 שו"י שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן צט

בנדון אמוץ ילדים נכרים

ב"ה ע"ד השכיח במדינתנו ובמדינות אחרות, שכמה זוגות שלא זכו להוליד, מקבלים להם ילדים נכרים בעודם מוטלים בעריסתם, שההורים שלהם (רובם נולדו מפנויות) מסרו לחברות המתעסקות בזה, והמה מוסרים להזוגות כאלה שרצונם בהם, ובאים לבקש מאת הבתי דינים לגיירם, בעודם קטנים כנ"ל, (וב"ה שבעירנו אין הב"ד מזדקקים להם), ומנהג הבתי דינים מומחים לדקדק, אם מגדליהם המה שומרי תורה ומצוות, שאז מזדקקים להם, ואם לאו אינם מקבלים הקטנים להתגייר, וטוענים ע"ז איזה אנשים, שלמה להחמיר כל כך בזה, שהרי הקטנים המה מגיירים, והמה לא חטאו עוד.

(א) תשובה, הנה הא פשיטא, דמה שב"ד מומחים מזדקקים להם, היא רק משום הלחץ זו הדחק, שכבר הכניסו הזוגות את הילדים לביתם, והמה דוחקים לגיירם, ויש בזה ענין של דיעבד ושעת הדחק, דאלו היו באים לשאול עצתם קודם שהכניסו אותם לביתם, היו מיעצים אותם שלא להכניסם, כי אף אם הגרות חל, היכא דהמכניסים ומגדלים אותם, המה שומרי תורה ומצוות, אבל בודאי אין בזה ענין של מצוה לחזור אחרי זה, כמבואר בדברי הרשב"א (שהובא בשיטה מקובצת בכתובות י"א), שאין הב"ד מחזירין למול ולטבול את הגויים הקטנים מעצמם וכו' עיי"ש, וכה"ג כתבו התוס' (שם /כתובות/ מ"ד ע"א ד"ה הגיורת), וכ"כ הר"ן (שם /מ"ד/ בכתובות) והובא להלן, וכן מוכח ממה שהוכיח המרדכי (בס"פ החולין) בשם הראב"ה, דאם אינו רוצה לא הוי גר, תדע דהא מיירי כשיד ישראל תקיפה עליהם, כדאמר ואם הגדילו יכולין למחות, (והיינו דס"ל כפי' רש"י בכתובות שם /מ"ד/, דיכולין למחות, ואין לנו לעונשן בב"ד, ואפילו דינו תקיפה עיי"ש, ובאמת נתקשיתי דלמה הוצרך רש"י לזה, דהרי נפ"מ גם לאם קידש אשה אח"ז, וכמ"ש רש"י בתוך

כדי דבור אח"ז, אבל שוב ראיתי בב"ח (יו"ד סי' רמ"ח ד"ה ומ"ש בד"א וכו') שהעיר בזה, וכתב דלישנא משמע דסובב על שאין לעונשו עיי"ש), וא"כ נגייר כל בניה' הקטני' עכ"ד, והוכחה זו תוכיח גם כן, דאף מצוה לחזור אחריהם ליכא, דאל"כ אמאי לא מצינו שיחזירו אחריהם שיסכימו לגיירם, דאין לומר מטעם עלילה שיעלילו עלינו שקבלם בחזקה, דהרי כיון שידינו תקיפה לא שייך זה, אלא ע"כ, דאף דל"ש בקטנים, מה דאיתא (ביבמות מ"ז ע"א), בגר שבא להתגייר וכו' אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר וכו', ושם /יבמות/ (ק"ט ע"ב), רעה אחרי רעה תבא למקבלי גרים וכו' דאמר ר' חלבו קשים גרים לישראל כספחת וכו', ועי' שם בתוס' (ד"ה רעה), שכתבו, דהיינו היכא שמשיאין אותם להתגייר, או שמקבלין אותם מיד עיי"ש, דזה שייך רק בגדולים שכבר טעמו טעם חטא, וכמ"ש בחי' והג' מוהרי"ט ז"ל (בכתובות שם) /מ"ד/, אבל בודאי מצוה ליכא, וכל שהצריכו לזה, היא רק משום שכבר נעשה מעשה, והוי ענין של דיעבד ושעת הדחק כנ"ל.

(ב) וכעת נבוא לטענות האנשים הנ"ל, שמחמירים יותר, מדאי, בקבלת קטנים שלא טעמו טעם חטא, הנה טענה זו אין בה לא טעם ולא ריח של תורה, דאדרבה אם הי' מקום לטעון, יש לטעון, אם לגייר אותם בעודם קטנים, אף אם המגדלים אותם, ישמרו תורה ומצות כדלהלן.

ואתחיל בביטול טענתם מקודם, דיש בזה ארבעה טעמים, שלא מועיל הגרות, היכא דמגדליהם אינם שומרים תו"מ = תורה ומצוות =.

(ג) א', כיון שכל הטעם שמטבילין אותם ע"ד ב"ד, היא משום דזכות היא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, כדאיתא (בכתובות י"א ע"א), א"כ היכא דמגדליהם אינם שומרים תו"מ, הרי לא יגדלו אותם ג"כ לתו"מ, מה זכות היא להם, אדרבה חובה היא להם, שאם הי' נשאר נכרי הי' פטור מעונש, ועי' בזה בתשו' בית יצחק (א"ע ח"א סי' כ"ט אות ה').

(ד) ב', הרי איתא שם /י"א ע"א/ (בכתובות), אמר רב יוסף אם הגדילו יכולין למחות, ומהאי טעמא ס"ל לכמה מהראשונים דלא הוי רק גרות מדרבנן, ואין סומכין לדנוני כישראל גמור, אף לענין דאו', עד שיגדל ולא מיחה, משום דהאיך נסמך עליהם בשל תורה, דלמא יחזור בו אח"כ, ונמצא נכרי גמור למפרע, אבל הריטב"א שם, חולק על שיטה זו, וס"ל דהוי גר גמור אף מדאו', וסומכין עליו כעל ישראל גמור, אף לענין דברים שהמה דאו', ואם דניחוש שמא ימחה, י"ל כיון שנתחייב בקטנותו, והורגל בתורת ישראל הקדושה, מילתא דלא שכיחא שימחה, ולמילתא דלא שכיחא לא חיישינן לה עיי"ש, וכל זה היכא דהורגל בתורת ישראל, אבל אם לא הורגל בזה, שוב שייך שמא ימחה, ולא רק תיכף כשיגדל, אלא כל ימיו בהאי פחדא קאי, לפי מה דנפסק בש"ע (שם /יו"ד/ סי' רס"ח סעי' ח'), דאם לא נהג מנהג יהדות כשהגדיל, יכול למחות כל אימת דבעי עיי"ש, והאיך נוכל לדון אותו כישראל גמור לענין קידושין וכיצא בזה, דלמא ימחה ונמצא נכרי גמור למפרע.

(ה) ג', לפי מה שכתבו התוס' (בסנהדרין ס"ח ע"ב בסופו), במה שהעירו דעיקר גרות היא הקבלת עולת /עול/ מצות, ובקטן ליכא קבלת עול מצות, ותירצו, דכיון שגדלו ולא מיחו היינו קבלה עיי"ש, וכל זה שייך דוקא אם נהגו מנהג יהדות משהגדילו, דאם לא כן חסר הקבלה, ולא הוי גר, אפילו אם לא מיחה בפירושי snip

ובזה נבוא למה שיש לטעון, אם לגייר אותם בעודם קטנים, אף אם המגדלים אותם, ישמרו תורה ומצוה, ויש בזה גם כן ארבעה טעמים.

(יב) א', היא פשוט דבר התלוי במציאות, מפני שכפי הנודע, רובם שמכניסים תינוקות כאלו תוך ביתם לגדלם, אינם מהיראים, שאנשים חרדים אינם חוזרים אחרי אימון /אימוץ/ תינוקות לעצמן, רק משום לעשות רצונם של הב"ד, שיזדקקו לגרות הילדים, המה מקבלים עליהם להיות שומרים תו"מ, על כן אף שמדקדקים עליהם, ובדוקים אחריהם זמן זמנים טובא משמע, קודם קבלת הולד, הלואי שיעמדו באמונתם.

(יג) ב', הרי פשיטא שצריכים להודיע להילד קודם שנתגדל שהוא גר, דאם לא כן, הלא אף שנוהג מנהג יהדות, מכל מקום כשיתודע אח"כ שהוא גר, יוכל עוד למחות דוקא אם ידע שהוא גר, ולא מיחה אחרי שנתגדל, ונהג מנהג יהדות, שוב לא יכול למחות, אבל לא ידע שהוא גר, בודאי יכול למחות כשיתודע, דאפשר לו לומר, מה שלא מחיתי מקודם, ה' מחמת שחשבתי שאני יהודי מלידה, (ואחרי שעלה בדעתי כן בפשיטות, מצאתי שכתב כן גם בספר אגרות משה יו"ד סי' קכ"ב), ואם כן שוב יש לחוש, למה שחששו בש"ס ופוסקים, שמא ימחה, דל"ש מה שאמרו, כיון שגדל שעה אחת ולא מיחה וכו' כנ"ל, - ועוד י"ל דלשיטת התוס' הנ"ל, דמה שנוהג מנהג יהדות כשנתגדל הוי קבלת המצות שלו, א"כ אם עושה מחמת שסובר שנולד יהודי, י"ל דהוי קבלה בטעות, (ועי' בספרי ח"א סי' ל"ו אות ה'), ואם כן מי יערב לנו, שמגדליהם כאלה, יודיעו להם.

(יד) ג', עוד אף אם חל הגרות, אם לא נודע שהוא גר, יכול לבוא לכמה מכשולות, וכבר כתבתי בספרי ח"א סי' קל"ו וח"ב סי' קמ"ו) חוות דעתי, דאף בשאר ילדים מאומצים, אין לקוראם על שם מגדליהם, מפני כמה מכשולות, שיוכל להסתבב על ידי זה, ועי' בתשו' מאמר מרדכי (סי' ס') במעשה שהי' בפנוי' שילדה בן, וקראו אותו משה בן אברהם, והואיל והי' טומאה ישינה, לא זכרו בבירור, רק ששמו הוכיח עליו, כי בן הפנוי' הי', דהוא בן המון גוים וכו', ומזה הוכיחו לשאלה הנוגעת לחליצה עיי"ש, הרי כמה גדול כח לדייק בשמא לקוראו כנ"ל, כדי להנצל ממכשולות, אלא שמ"מ יש הסוברי' בבן הפנוי' שאפשר לקוראו על שם אבי אמו, עי' רמ"א (או"ח סי' קל"ט סעי' ג'), ורק בטו"ז שם ס"ל לקרותו בשם בן אברהם, ובח"א הובא במ"ב (שם אות י'), כתב, שזה יותר נכון עיי"ש, אבל כל זה בבן הפנוי', אבל בגר פשוט בכל הפוסקים, דישי לקרותו, בן אברהם דוקא, ובכתובה וגט, יש לכתוב בן אברהם אבינו או הגר כדי להודיע שהוא מקהל גרים, ואם אינם מגלים להילד, אף אחר כך, שהוא גר, מכ"ש דיעלימו לאחריים, ויש לחוש לכמה מכשולות הכרוכים בזה.

(טו) ד', יש לדון בגר קטן כהאי, במה דמצינו בפוסקים, שלשה ענינים בזה, א' מדעתו או מדעת אביו או אמו, ב' בעל כורחו, ג' שאף שאין מדעת אבל גם אינו בעל כורחו, כגון תינוק המושלך בשוק.

(טז) והנה על שני הראשונים, יש לפנינו הלכה פסוקה בש"ע ונו"כ, (בסי' רס"ח סעי' ז'), דאם יש לו אב, יכול לגייר אותו, ואם אין לו אב, ואמו מביאתו להתגייר, או הוא מעצמו בה /בא/ להתגייר (וזה דלא כהטור בשם בה"ג ועי' שם בב"י וב"ח), הב"ד מגיירין אותו, משום שזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, ומקורו (במס' כתובות שם) /דף י"א/, ועפ"י פי' רש"י שם, אם אין לו אב, ואמו מביאתו להתגייר עיי"ש, וכתב שם בש"ך (ס"ק ט"ו), ובא להתגייר, משמע מדעתו, וקמ"ל דאע"ג דאין לו דעת שומעין לו, דזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו, אבל אם אינו רוצה אינו גר, אפילו בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם עכ"ל, הרי ש"מ תרתי, דמדעת הוי גר, ובעל כורחו אינו גר.

(יז) אמנם הדין השלישי הנ"ל, לא שמענו מזה
snip

(כו) ודאתאן מזה בנד"ד, נראה כיון שמסרה, אף אם רק האם, לאחד מן החברות, למסרם לכל אשר ירצו, ואף לישראלים ע"מ לגיירם, הוי כאלו באה האם לפנינו, דמה נפ"מ אם באה בעצמה, או שלחה את החברה, כיון שנודע שכן רצונה כנלענ"ד.

אבל בכל זה עדיין לא יצאנו ידי חובתנו, בחששות הגדולות שהקדמנו, על כן בודאי על הב"ד העוסקים בזה, לדקדק הרבה בכל האפשרות, אם באמת המה שומרים תורה ומצות, ולתקן באופן ברור שיודיעו קודם שנתגדל מגרותו, וינהג מנהג יהדות כשנתגדל ולא ימחה כנ"ל, וכל זה בדיעבד שכבר הכניסם לביתם, אבל לכתחילה אין להכניס נכרים תוך ביתם כנ"ל.

30 תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

דאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל; שבתחלה, מי שיש לו אב - מלמדו תורה, מי שאין לו אב - לא היה למד תורה, מאי דרוש? +דברים

י"א+ ולמדתם אותם - ולמדתם אתם, התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש? +ישעיהו ב' + כי מציון תצא תורה; ועדיין מי שיש לו אב - היה מעלו ומלמדו, מי שאין לו אב - לא היה עולה ולמד, התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך; ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז

30a רש"י מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

משום תקנת יהושע בן גמלא - אחד מן הכהנים הגדולים שעמדו בבית שני כדאמר ביבמות (דף סא). ולמדתם אותם - האב עצמו מצוה ללמדו.

31 שולחן ערוך יורה דעה סימן רמה סעיף ז

מושיבין מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר. וכל עיר שאין בה מלמד תינוקות, מחרימין אנשי העיר עד שיושיבו מלמד תינוקות. ואם לא הושיבו, מחריבין העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן.

32 תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד ב

תניא, רבי אליעזר אומר: כל מי שאין עוסק בפריה ורביה - כאילו שופך דמים, שנאמר: +בראשית ט' + שופך דם האדם באדם דמו ישפך, וכתוב בתריה: ואתם פרו ורבו. רבי יעקב אומר: כאילו ממעט הדמות, שנאמר: +בראשית ט' + כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב בתריה: ואתם פרו וגו'. בן עזאי אומר: כאילו שופך דמים וממעט הדמות, שנאמר: ואתם פרו ורבו. אמרו לו לכן עזאי: יש נאה דורש ונאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים! אמר להן **בן עזאי**: ומה אעשה, שנפשי חשקה בתורה, אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים.

32a תוספות מסכת יבמות דף סג עמוד ב

שיתקיים ע"י אחרים - אע"ג דמשמע בפרק אע"פ (כתובות דף סג. ושם) שנשא בתו של ר"ע דקאמר התם ברתיא של ר"ע עבדא ליה לכן עזאי הכי הא אמר בפ"ק דסוטה (דף ד:): דנשא וגירש.

32b חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף סג עמוד ב

מה אעשה שנפשי חשקה בתורה. ופסק הרמב"ם ז"ל דה"ה דפטור מפריה ורביה כל שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי ושאין עליו שום הרהור. אבל בתוס' כתבו שאין בדורות הללו מי שיכול להיות כבן עזאי אפילו לענין זה. ואסור לאדם לשתות שום דבר שיעקרהו כדי לעסוק בתורה אבל לבטל ממנו תאוה והרהור שרי ואריך, וכן שמעתי בשם רבינו הגדול ז"ל שאם קיים מצות פריה ורביה וחשקה נפשו בתורה לגמרי ורוצה לשתות או לאכול דבר של עיקור כדי שלא יתבטל מתורתו שהוא מותר דהיא דר' יהושע מצוה דרבנן היא ובכי הא שרו רבנן, וטעמא דמסתבר הוא, **ושמעתי על גדולים שעשו מעשה בדבר זה בעצמו.**